

# VERTEC.

Izhaja  
1. dne v  
meseču  
in stoji  
za celo  
leto 2 gl.  
40 kr.,  
za pol  
leta 1 gl.  
20 kr.  
Po  
pošti:  
za celo  
leto 2 gl.  
60 kr.,  
za pol  
leta 1 gl.  
30 kr.



Naroč-  
nina naj  
se na-  
prejpl-  
čuje in  
pošilja  
ured-  
ništvu  
šent-  
peter-  
skem  
pred-  
mestji  
hš. št. 15  
v Lju-  
bljani.  
(Lai-  
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 10.

V Ljubljani 1. oktobra 1873.

Leto III.

## P o t o č e k .

**P**reko gor iz sivkaste skaline  
Tam potoček se šumeč podi;  
Valčke svoje zliva na ravnine,  
Mater svojo zemljico hladi.  
Valčkov množica šepeče, da pozdravi  
Potnika, ki truden ide po planjavi.

Često rad sem željam svojim vročim  
Vstregel, ter sem pri potoku bil,  
Da sem tam z očesom bliskajočim  
Teku naglemu valóv sledil.  
Kakor voda tekli so tud' dnevi mili  
V reko, v jezero, v morjé se odpodili.

Še potoček s sivkaste skaline  
Pere kámenje na dnu gladkó,  
Davno že odšel sem z domovine  
V tuje kraje, v tujo deželó:  
Tu potočka nij iz sivega skalovja,  
Tja želim si le do svojega domovja.

Ivan Gabršek.

## Bodi pošten in zvest, pa te bo Bog blagoslovil.

V nekej tihej ulici velikega mesta ob morji v prav nizkej hišici so živeli ubožni kerščanski stariši. Imeli so petero otrok, katere so prav lepo in skerbno izrejevali. Oče je bil košár. V prejšnih boljših letih si je s pletenjem košar mnogo zaslužil, in si tudi nekaj krajcarjev za stare dni prihranil; ali bolezen, draginja in druge nezgode pobrale mu so prihranjene krajcarje, in tako je morala uboga družinica dostikrat kruha stradati.

Pa tudi v pomankanji in uboštvu so stariši ohranili óno lepo čednost, ki se jej pravi zadovoljnost, katera človeku v pomankanji in potrebah težave olajšuje. Posebno veselje so imeli stariši sè svojimi otroci, ki so od dné do dné postajali starejši in pametnejši. Da si ravno ubožni, tekle so jim vendar ure življenja v najlepšem miru in složnosti, rekel bi, še v večej zadovoljnosti, nego marsikateremu bogatinu pri vsej njegovej obilnosti.

Približal se je božič, óni veseli dan v letu, katerega otroci tako težko pričakujejo. Oče je postavil za mizo v kotu zeleno smerečico in pod njo majhne jaslice. Mati pa je razvila po zelenej smerečici bele, modre in rudeče trakove, a na strop nad jaslice je pripela mnogo pozlačenih papirnatih tičic, vse v spomin rojstva našega Zveličarja. Tudi otroci, ki so se že vse leto veselili božičnega večera, pomagali so očetu in materi jaslice oblagati z zelenim mahom in po njem razstavljati papirnato živinico, pastirce in cvetice. Andrejčka, ki je bil najstarejši deček, poslal je oče po sveče, ki bodo pri jaslicah gorele.

„Dobro uro je že, odkar je šel Andrejček po sveče, pa ga vendar še ni nazaj. Kaj se mu je neki zgodilo? Jeli morda denarje izgubil?“ tako poprašuje skerbni oče, ki se mu je čudno zdelo, da Andrejčka tako dolgo nazaj ni. Ostali štirje otroci se pri teh očetovih besedah plašno pogledajo, in Jožek se ponudi, da gre Andrejčka iskat. Ali predno Jožek za kljuko na vratih prime, se vrata odpró in Andrejček prisopiha s težko sapo v sobo. Ko ga stariši vprašajo, kod je tako dolgo hodil, začne Andrejček pripovedovati: „Ljubi stariši! ne zamerite mi, da se nisem mogel prej verniti. Našel sem na cesti veliko listnico, ki je bila polna novcev. Dobro vedoč, da jo je moral nekedo zgubiti, nesel sem jo takój mestnemu starešinstvu, da poizvé pravega lastnika najdenega premoženja. Gospodje me so prav prijazno sprejeli in prešteli najdene novce. Bilo vam je od sile mnogo papirnatih novcev v listnici. Moral sem gospodom povedati tudi svoje imé in stanovanje. Rekli mi so, da bodem za svojo poštenost gotovo lepo darilo dobil.“

„To me veseli, ljubi Andrejček,“ reče zdaj oče; „ako bodeš zmirom tako pošten, kakor si denes pokazal, vsi ljudje te bodo radi imeli in Bog te bode blagoslovil.“

Nato prižge mati sveče okolo jaslic in otroci zapojó lepo božično pesen, da so se prijetno doneči glasovi daleč razlegali po ulicah.

Ko so odpeli veselo božičnico, vsedejo se k večerji, katera jim je nocoj mnogo bolj dišala nego kak drugi večer. Po večerji je oče razkladal otrokom, kedaj in v kako merzlej noči je prišel Jezus, naš odrešenik, na svet; da je bil njegov prihod le revnim pa pobožnim pastirjem naznanjen i. t. d., kar so otroci prav radi poslušali.

Baš ko je oče tako pripovedoval, stopita na enkrat dva gospoda v hišo. Pervi je bil mestni svetovalec sam. Pripeljal je tujega gospoda v hišo rekoč: „Tukaj stanuje košár Vasiljevič, katerega najstarejši sin je našel vašo listnico.“

Tuji gospod pogleda po izbi in položi pred Andrejčka nekaj srebernjakov rekoč: „Tukaj, pošteni deček, imaš plačilo, katero sem ti po postavi dolžan za najdeno blago. Moji so bili namreč óni novci, katere si našel in pošteno mestnemu starešinstvu izročil.“ To rekši se oberne k svojemu spremljaču z besedami: „Vam se pa lepo zahvalim, dragi gospod, da ste mi pokazali pot tu sim k tako dobrim in poštenim ljudem. Ker je baš denes sveti večer, hočem se pri teh

dobrih ljudeh malo pomuditi in se s prijazno družinico veseliti. — Kaj ne, da me boste radi kot gosta sprejeli,“ reče zdaj tujec proti domačim se obrnivši.

„Prav radi“, odverne mu košar Vasiljevič „samo tega ne vem, blagi gospod, ako vam bode naša revna večerja povšeč. Nekedaj je bilo tudi pri nas boljše nego je zdaj; pa kaj si čemo, Bog je dal, Bog je vzel, njegovo sveto imé bodi češčeno! Kar in kolikor premoremo, to vam damo iz dobrega serca.“

Ko je mestni svetovalec odšel, vsede se tujec in ž njim vred vsa Vasiljevičeva družina okolo mize. Ker se jim je tujec sam v gostje ponudil, skerbel je tudi, da so se prav dobro imeli. Poslal je v bližnjo gostilnico po boljših jedil in pijače, s katerimi so se dobro okrepcali. Delj časa se je prav prijetno med njimi zabavljaj, ter iz mnogoverstnega pogovora spoznal, da je to res pravična, poštena in pobožna družina. Ko se naposled poslovi od njih, podari še vsakemu otroku nekaj malega in jim obljubi, da je bode še večkrat obiskal.

Izpolnil je tujec svojo obljubo, kajti že čez nekaj dni pride in prinese vsakemu otroku novo obleko. Ko svoje darove porazdelí, vsede se za mizo in se začne z očetom Vasiljevičem pogovarjati, kakor bi bila že od nekedaj znana prijateljca. Med drugim reče tuji gospod tudi to-le: „Kakor vidim, dragi Vasiljevič, ne godi se vam in vašej obitelji baš najbolje. Dajte mi tedaj svojega najstarejšega sina Andrejca, čverstega mornarja vam hočem narediti z njega. Ako bode tudi pri meni tako pošteno in bogoljubno živel, kakor pri vas doma, dal mu bode Bog veliko srečo. Jaz sem star in nimam na vsem svetu nikakoršne rodbine. Ako bode vaš Andrejce priden in pošten, hočem mu po svojej smerti že toliko zapustiti, da bode lahko in brez velikega truda izhajal. — Tudi jaz sem se moral zgodaj od svojih starišev ločiti in baš na tujem sem našel svojo srečo. Moj oče je bil pošten, delaven in pobožen Slovan, ki je z mnogoverstnim blagom kupčeval. Bil je udovec. Enkrat me je vzel saboj v veliko primorsko mesto, kjer ga je nagla smert dohitela. Ostal sem sam in zapuščen od vseh, le od Boga ne, kateremu sem se vsak dan priporočeval. Bog me je seznanil z najvišjim poveljnikom pomorskih ladij, kateremu sem se dopadel in me je vzel na ladijo kot novinca. Ostal sem vedno pošten, zvest Bogu in gospodarju, in tako me je Bog blagoslovil z obilnim premoženjem.“

„Bogu hvala na veke!“ izklikne veselo košar Vasiljevič, „tudi jaz sem Slovan. Pred štirinajstimi leti sem se preselil sè svojo soprugo in dve leti stari Andrejčkom iz svoje domačije v ove tuje kraje. Iz začetka sem imel mnogo dela in prav dobre zaslužke, ali pozneje je nastala draginja in druge nezgode, ki me so dejale, kakor vidite, malo ne na beraško palico. Roke imamo sicer vsi čverste in zdrave, da se ne bojimo nikakoršnega dela, ali manjka nam novcev, da bi delo zopet z uspehom pričeti mogli.“

Ko se oče s tujcem to in óno pogovarja, stoji Andrejce pri vratih v kotu, ter pogleduje zdaj očeta zdaj prijaznega tujca. Hud boj se mu uname v serci. Od ene strani se ne more ločiti od svojih dobrih starišev in od ljubih bratcev, od druge strani pa mu doné tujčeve besede po ušesih: „Tudi jaz sem svojo srečo našel na tujem.“ Te besede so ga navdajale sè sladkim upanjem, da tudi on lahko najde srečo v daljnem svetu, ter tako enkrat pomaga starišem in bratom.

Zdaj ga pokliče oče in ga vpraša, ako je pripravljen iti s tujim gospodom. Andrejce odgovori: „Ako je vam prav, ljubi oče, da grem, nu potlej grem rad in je tudi meni prav. Obljubim vam, da vas nečem pozabiti nikoli, in da

hočem tudi na tujem živeti po volji božjej in po vaših lepih naukih.“ — Stariši privolijo, in Andreje sklene, da se bode s tujim gospodom na pot podal. Misel na ločitev od svojega ljubljenca je materi globoko do serca segla, ali upanje, da se mu bode pri tujem in bogatem gospodu gotovo dobro godilo, in da utegne še kedaj svojim bratom pomagati, jo je tolažilo.

Dan odhoda se je približal. Tuji gospod, ki je bil kapetan ali poveljnik ladije, je prišel po Andrejca. Predno se ločita, izroči kapetan Andrejcovemu očetu dvesto goldinarjev in pravi: „Tukaj imate, ljubi prijatelj, nekoliko novcev, katere vam posodim, da si boste pri svojem rokodelstvu nekoliko opomogli. Obresti ne tirjam nič. Ako vam bode kedaj bolje šlo, vernili mi boste novce brez vseh obresti; ako bi je pa po nesreči izgubili, tudi kapitala ne bodem tirjal od vas.“

Po kratkem pa zeló ginljivem slovésu se podata kapetan in Andrejc na veliko ladijo, katera ju ponese v London, glavno mesto na Angležkem, kjer je kapetan tudi stanoval. Na ladiji izroči kapetan mladega Andrejca izurjenemu kermilcu Juriju rekoč: „Jurij! tukaj ti izročim mornarskega novinca; čverst in zdrav mladenič je; skerbi, da ga boš dobro izučil mornarstva. A ti Andrejc ubogaj tega mojega prijatelja tako kakor mene; on ti bode vselej zvest prijatelj in dober svetovalec v vseh rečeh.“

Jurij je bil že priletan in izkušen mož. Bil je vsem mornarjem lep zgled prave pobožnosti in zvestobe. Baš to je tudi storilo, da sta se Jurij in Andrejc kmalu spoznala in se prav rada imela. Andreje je Jurija v vseh rečeh ubogal in zato ga je Jurij tudi po očetovski rad imel in ljubil.

Tako je Andrejcu prvo leto na morji prav hitro in srečno minulo. Večkrat je pisal svojim starišem, kako se mu dobro godi, kako je zadovoljen in srečen.

Čez leto in dan je jadrjala ladija zopet na to stran morja, in Andrejc se je že naprej veselil, da bode zopet videl svoje ljube stariše in brate. Kupil je tudi za vsakega lepe spominke, da je bo o svojem prihodu doma porazdelil.

Domov prišedši je našel Andrejc svoje stariše v mnogo boljšem stanju, nego jih je bil zapustil. Oče si je med tem časom z izposojenimi novci jako opomogel. Nakupil si je potrebnega orodja in si vzel tudi nekoliko pomagačev, ki so mu pomagali robo izdelovati. V enem samem letu si je s pridnostjo in varčnostjo pridobil toliko, da mu je bilo mogoče na pol raztergano hišo popraviti in tudi toliko na stran položiti, kolikor je znašala polovica posojenih novcev, katere je hotel blagemu dobrotniku pošteno verniti. Ali blagodušni kapetan ni hotel nobenega povračila, rekel je: „Kar vam sem posodil, darujem vam iz ljubezni do verlega Andrejca. Pošten in čverst mladenič je, ter upam, da boste mnogo veselja doživeli nad njim; kajti dobrega, poštenega in pobožnega človeka Bog nikoli ne zapusti.“

Hvaležni Andrejc je tudi svojega prijatelja in tovariša Jurija pripeljal k starišem, katerega so stariši prav ljubeznjivo sprejeli in mu prav dobro postregli. Tudi Jurij je poterdil to, kar je kapetan o Andrejcu govoril, ter je starišem čestital, da jim je Bog tako dobrega in umnega sina dal.

Čez pet dni po tem je bila ladija z novim blagom naložena in treba je bilo odriniti. Andrejc se je sè solznimi očmi poslovil od svojih dobrih starišev, a vendar ne s tako težkim srcem, kakor takrat, ko je prvič odhajal, kajti vedel je, da bodo le po njem njegovi stariši in bratje enkrat srečni.

Dva meseca pozneje je pisal Andrejc svojim starišem, da ga zdaj ne bode tako kmalu domov, ker bode šel na ladiji v Ameriko; obljubil jim je pa, da jim bode večkrat pisal in vse bolj zanimive stvari poročal iz daljne Amerike.

„Jutri tedaj odrinemo na morje,“ reče nekega popoldne kapetan Andrejcu. „Ladija je naložena. Zdaj ne bodemo prej videli suhe zemlje, dokler ne prijadramo v Verakrus, veliko mesto v južnej Ameriki. To ti je dolg pot. Ali si že kaj pisal starišem?“

„Pisal sem jim baš pred nekoliko dnevi, gospod kapetan, in sem jim tudi obljubil, da jim hočem popisati naše popotovanje, ako mi bode čas dopuščal.“

\* \* \*

Več tednov je jadrala ladija prav mirno po morskej gladini. Mornarji veseli takega potovanja so si peli razne pesni in se kratkočasili na rahlo se zibajočej ladiji. Prijadrali so v mehikanski zaliv in le še kakih šestdeset milj so imeli do amerikanske zemlje. Ali baš zdaj potihne sapica, ki je ladijo ves pot spremljevala, in tiha a soparna noč nastane. To je pa zvedenim mornarjem zmirom slabo znamenje. Kapetana je začelo skerbeti, da vso noč ni mogel očesa zatisniti.

Protu jutru zagleda Jurij v daljnjej modrini neba majhno meglo, katero tudi kapetanu pokaže. Skerbni kapetan se tega zelo prestraši ter nujno ukaže vsakemu, naj se na svoje mesto podá in se pripravlja na protečo nevihto. Ko je pa solnce vzhajati začelo, bilo je že vse nebo s černotemnimi oblaki prevlečeno, in kmalu se je slišalo strašno bobnenje prihajajoče nevihte v daljavi. Morje, do sedaj tiho in mirno, jelo je valove kupičiti, da je bilo strah in grôza gledati. Kapetan dá zdaj povelje, naj se jadra previdno poberó, a on sam stopi k Juriju in mu pomaga kermiti in boriti se z nemirnimi valovi. Sklenil je berzo kolikor mogoče jadrati do bližnjega obrežja in ondi kotvo (sidro) izpustiti, da vsaj popotnike, ki so bili na ladiji, reši strašnega pogina.

Ali morje postaja z vsakim trenutkom serditejše, ter bolj in bolj kupiči goram enake valove, ki je neusmiljeno zaganja v ladijo, da se ob njo razbijó. Razen mornarjev, ki so vse svoje sile napenjali, da bi se rešili proteče nevarnosti, ni bilo nobenega človeka videti na ladiji; vse se je poteknilo in poskrilo po izbicah, ter ondi jokalo in tugovalo iz strahu, da bodo morali v morji žalosten konec storiti.

Zdaj popusti kapetan kermila in izroči Andrejca verlemu Juriju za pomagáča; a on sam pomaga mornarjem sodove in drugo težko robo v morje metati, da bi ladijo olajšali ter jo tim hitreje h kraju pripravili. Ali vse to ne pomaga nič, ker nevihta postaja zmirom hujša, in zdaj še toliko urneje žene ladijo proti nekemu skalovitemu in nevhodnemu obrežju.

Jurij videvši, da je denes vsem popotnikom smert toliko kakor gotova, reče svojemu mlademu pomagáču: „Andrejc! v takej nevarnosti jaz stari mornar še nikedar nisem bil. Ako se srečno rešimo, hočemo se ljubemu Bogu klečó zahvaliti. Moli tedaj, da bi nas dobri Bog kmalu rešil, kajti ladija nas neče več ubogati. Škoda, silna škoda za tako lepo in drago ladijo! Jaz že naprej vem, kaj se bode ž njo zgodilo. Na óno skalovje tam bode butnila in se razbila. Stopi k meni Andrejc! Glej, glej, tam le óno sivo skalovje! Jaoh nam, — Bog se nas usmili!“

In res, kmalu potem, ko je Jurij tako prorokoval, zahrušči strašen vihar ter z vso močjo trešči ladijo ob robate stene skalnatega obrežja, da se je na tisoče drobnih koscev zdrobila.

Žalosten, pač jako žalosten je bil pogled, videti še več nego šestdeset ljudi z mornarji vred poprijemati se za deske razbite ladije, ki so sim ter tja se zaganjale po morji med penečimi valovi. Slišalo se je stokanje in upitje z valovi se borečih ljudi, dokler ni drug za drugim žalostno smert storil v globočini razburjenega morja.

(Konec prihodnjič.)

## N e m i r n a v e s t .



Mirkov oče so bili mesar. Ves dan so imeli mnogo posla in niso mogli svojih otrok zmirom pred očmi imeti. Otroci so sicer mater slušali, ali tudi mati nij mogla vsemu kaj, in tako se je često zgodilo, da se je eden ali drugi izmuzal iz hiže \*) in se šel potepat po vasi. Najstarejši je bil Mirko, pa tudi najhudobnejši. Malo ne ves dan se je klatil in prišel je domov samo tedaj, kedar je bilo treba iti k skledi.

Necega dne pride soseda v mesnico in toži očetu mesarju, da je eden izmej njih otrok natepel njeno malo dete, ki se je igralo zunaj pred vrati, tako hudo, da se uboščku še zdaj pozna. — „Tudi mojemu Jožku vaši otroci ne dadé mirú,“ doreče druga soseda, ki je baš na pritožbo svoje sosede stopila v mesnico. „Davno že sem vas hotela prositi, da bi ustrahovali svoje otroke, ker vam so vsak dan hudobnejši, pa oproščevala sem jim, ker sem se bala, da bi se preveč ne razjezili,“ reče prva soseda.

Mirkov oče so bili jako hudi, ko so slišali pritožbo svojih sosed. Obljubili so jima, da se vprihodnje ne bode več treba pritoževati, ker bodo pazili, da se otroci poboljšajo.

Pri kosilu niso oče niti besedice zinili o tem, kar sta jim sosedi pripovedovali. A Mirko je slutil, da se je utegnilo denes nekaj posebnega pripetiti, ker oče niso bili z otroki enako dobri in prijazni kakor drugekrati. Tudi so oče otrokom zapovedali, da denes popoldne ne bi šli nikamor iz hiže.

„Otroke je treba kaznovati“ reko oče materi, ko so otroci po kosilu odšli v bližnjo sobo. „Vsak dan sosede tožijo, da so naši otroci razposajeni, da otročičke po vasi dražijo in tepó. Ne rečem, da ni Mirko zopet kaj tacega storil. Treba je, da bode temu konec.“

„Kaj pomaga vse strahovanje, Mirko se ne udá o svojem pregrešku; navadil se je lagati, in utají tudi zdaj vse, za kar ga je tožila soseda,“ rekli so mati in si obrišejo solzé, ki so jim stopile v oči.

„Nu rad bi videl“ reko oče „ali pové resnico ali ne. Jaz ga hočem tako prijeti, da mu laž prav nič ne pomore.“

Na večer se otroci zopet posedejo okolo mize. Mati prinesó večerjo. Tiho in mirno, kakor še nikoli poprej, sedi Mirko za mizo in le skrivaje pogleduje roditelje (stariše), ki so žalostni ž njimi večerjali.

\*) Tako je slovanski. V tej besedi je „š“ namesto „s“ germanizem.